

Pesticidenparadijs naïef over wetenschap

In januari verscheen *Het Pesticidenparadijs - Over de impact van bestrijdingsmiddelen, verstrengelde belangen en misbruikte wetenschap*. Auteur Dirk de Bekker, journalist bij onder meer de *Groene Amsterdammer*, doet voorkomen dat die verstrengeling er enkel is bij pesticiden. Hetzelfde boek had geschreven kunnen worden over stikstof, corona, klimaat, en geitenhouderij en gezondheid omwonenden.

Het boek van De Bekker is vanaf de titel duidelijk: we leven in een paradijs van pesticiden. Voor De Bekker staat dat gelijk aan een paradijs vol gif en voor dat 'paradijs' hebben we zelf gekozen: door middel van verstrengelde belangen en misbruikte wetenschap. Met als gevolg dat uiteindelijk niet het gif verdwijnt, maar de onafhankelijkheid van hen wier taak het is om ons te beschermen tegen de belangen van de industrie.

De Bekker heeft vijf jaar aan dit dossier gewijd en in die tijd tal van stukken gelezen en mensen gesproken om zo te achterhalen hoe de pesticidenindustrie opereert. Het resultaat is dit boek. In het boek wordt een aantal

onderwerpen aangestipt, zoals DDT, bentazon, Parkinson en glyfosaat. Ook wordt er – negatief – gesproken over overheidsinstanties, zoals het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Deze zijn, zoals de ondertitel van het boek al doet vermoeden, eigenlijk te coulant naar de industrie. Daarbovenop wordt de beschuldiging geuit dat deze te weinig transparantie bieden aan diegenen die afhankelijk zijn van hun oordeel: wij mensen.

Die houding is begrijpelijk. Wie in Nederland tracht om openheid te verkrijgen over het opereren van aan ministeries gelieerde instituten, loopt stevast tegen de muur aan. Zo werden de coronamodellen nooit vrijgegeven, is het nog steeds onduidelijk

waarom rekenmodel Aeries nog altijd wordt toegepast voor natuurvergunningen, en krijgen we de VGO-data die de relatie tussen geitenhouderijen en longontsteking moet duiden ook niet te zien. Steeds vaker moet openheid via Woo-verzoeken worden afgedwongen.

Toch vliegt de auteur een aantal keren uit de bocht. Dat heeft zo te zien te maken met een gebrek aan kennis en het verkeerd leggen van verbanden. In de referentielijst staat een indrukwekkend aantal bronnen, 338 in totaal, maar het is niet compleet. Zo kent het dossier rondom Parkinson al meer dan 800 studies die kijken naar mogelijke risicofactoren. Te vaak lezen we informatie die afkomstig is van personen werkzaam in een bepaald veld, maar dat

De Bekker wijst naar een verband tussen glyfosaat en Parkinson, een veronderstelling die vlak voor het uitkomen van zijn boek werd weerlegd.

Foto: Shutterstock / Marc Venema

kan nooit het totaal zijn. Zo lezen we onder andere over de visie van hoogleraar en neuroloog Bas Bloem. Deze verbaast zich over de verlenging van de toelating van glyfosaat en het uitblijven van een Parkinson-specifieke test. Maar de ironie wil dat zojuist een studie van onder meer Bas Bloem is gepubliceerd, die indruist tegen eerdere veronderstellingen rondom pesticiden en Parkinson. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat pesticiden, waaronder glyfosaat, geen rol kunnen spelen bij het ontstaan van Parkinson. Maar wie denkt dat alleen pesticiden Parkinson veroorzaken, kijkt met oogkleppen naar een dossier dat tientallen risicofactoren omvat.

De ophef over pesticiden, zoals glyfosaat, laat zich vaak niet staven door beschikbaar wetenschappelijk onderzoek. Zoals in 2024, toen Zembla/BNNVARA beweerde dat de statistiek rondom het toetsen van glyfosaat haast expres verkeerd wordt gedaan. Zou het Ctgb deze fout herstellen, dan zou overduidelijk zichtbaar worden dat glyfosaat kankerverwekkend is, meende Zembla/BNNVARA. Wie echter tracht dit werk te repliceren ziet al snel dat het niet lukt om een dose-responserelatie te vinden. De Bekker stipt dit onderwerp echter niet aan.

Een groot deel van zijn kritiek heeft betrekking op het gebruik van rekenmodellen die, volgens De Bekker, als representant van de werkelijkheid worden ingezet. Een citaat uit het

Het Pesticidenparadijs van Dirk de Bekker verscheen begin dit jaar.

boek: *“Een meting is een specifieke weergave van de situatie op een bepaalde plaats en een bepaald moment, een weergave van de werkelijkheid; een modelberekening is een simulatie van die werkelijkheid. Metingen zijn dus essentieel om een model te staven, zodat het waar nodig kan worden aangepast. Maar dat lijkt onvoldoende te gebeuren.”*

Specifiek gaat het hier om metingen van drinkwaterbedrijven over de uitwas van de herbicide Bentazon. Deze laten een ander beeld zien dan wat de rekenmodellen voorspellen, maar het Ctgb wil die metingen niet gebruiken. Daarbij blijken de rekenmodellen ook nog eens door de industrie gebruikt,

getest en met hun input te worden aangepast. Voor De Bekker is het daarmee glashelder dat wat de industrie niet bevalt ook niet wordt opgenomen in de rekenmodellen. Een citaat:

“Tientallen documenten die in de afgelopen drie decennia zijn verschenen rondom de ontwikkeling van pesticidenmodellen laten zien hoe problematisch het ontbreken van zo'n controlemechanisme precies is. Ze vertellen het verhaal van een modelleerwereld waarin de scheidslijnen tussen wetenschappers, overheidsregulators en de industrie zijn vervaagd. Hierdoor is een risico ontstaan op ongewenste en door het ontbreken van controle onopgemerkte invloed van de industrie op de gehanteerde rekenmodellen, het fundament onder het gehele Europese toelatingssysteem.”

Dit is niet uniek voor het pesticidenbeleid. Modellen zijn het begin van een gesprek en niet het einde. Grote dossiers zoals corona, stikstof en het klimaat, maar ook het geitendossier, laten keer op keer zien dat er te weinig transparantie is tussen hen die beleid bepalen (of ondersteunen) en hen die met dat beleid te maken krijgen. Vooral het stikstofdossier heeft te lijden onder een gelijkwaardig discours, maar daarover lezen we in dit boek niets als het over rekenmodellen gaat. Dat is jammer, want nu overheerst het beeld dat de landbouwsector maar weinig toevoegt aan onze leefwereld. ■

- <https://stichtingagrifacts.nl/ziekte-van-parkinson-veel-risicofactoren-geen-harde-verbanden/>
- Simões, Mariana, et al. "Incidence and spatial variation of Parkinson's disease in the Netherlands (2017–2022): a population-based study." *The Lancet Regional Health–Europe* (2026).
- <https://stichtingagrifacts.nl/zembla-gebruikt-pesticiden-toets-verkeerd/>
- Marc Jacobs & Ronald Meester. Van aardbeving tot zoönose: Over de inzet van modellen voor beleid. Walburgers, 2023.